

JEGYZETEK A KÉPEKHEZ

A *címkép* a Magyar Tört. Képcsarnokban lévő eredeti s eddig egyetlen példányban ismeretes, színezett kőrajz hasonmása (T. 5263. sz.) M.: 24.5 cm, Sz.: 38 cm. Felirata: Le château de Bonizida en Transylvanie du coté du Nord. Propriété du Comte Joseph Bánffy. Lit. par. H. Engel, Vienne”. Egyszínű reprodukcióját közöltem már, *A bonchidai Bánffy-kastély*, 30. l. u. képtáblán (lásd adatait u. i. 156. jegyzet).

9. A Műemlékek Orsz. Bizottságának 1942-i restaurálása után készült felvétel; megjelent GEREVICH TIBOR: *Műemlékeink védelme* c. cikkének illusztrációjaként, *Szépművészet*, 1943. IV. 1. sz.
13. Az áthajtót bethleni Bethlen Miklós, a későbbi kincstárnok építtette s az ő és felesége, Csáky Kata grófnő címere díszíti. Az emléktábla szövege: „ARCEM HANC CUM SUPERAEDIFICIIS EREXIT, ADORNAVIT, STABILIVIT COMES NICOLAUS DE BETHLEN... ANNO DNI MDCCLXIX”. Teljes szövegét (Bethlen címeivel) l. LUKINICH: *A Bethlen cs. tört.* 512. l. képén (K. Sebestyén József rajza.)
15. A stukkómennyezet másolata az Iparművészeti Múzeumban látható.
18. Ma földig bontva.
22. A kastélynak eredetileg magas, elegáns manzardteteje volt, amely a balkon felé kiszögellött. Képét l. *tőlem*, *Erd. műv.* 116. kép; *Csányi Károly* felvétele. A mai tetőt az 1928-i leégés után kapta.
25. A homlokzati erkélyes portál Blaumann műve 1784-ből.
26. A szobor az istállókapu fölött áll.
27. Az urnák a patkóépület lovarda-szárnyának külső homlokzatán állnak. A háttérben az északeleti bástya látható.
34. A fordulónál a falon Ferenc király, Karolina királynő és Lotharingiai Sándor képe függ. A korlát urnája Nachtigall János műve.
35. A szemközti falon gróf Bánffy Györgyné Bánffy Irma bárónő arcképe függ; Barabás Miklós festette 1876-ban. Az ajtó a sárga szalonba nyílik.
39. *Gróf Bánffy Miklós* letéte a Magyar Történelmi Múzeumban. Vásznon, olajfestmény, M: 205 cm, Sz: 117 cm. Hátsó oldalán: „COMES DIONISIUS

- BÁNFFY L. B. DE LOSONTZ. MEYTENS FECIT” felírás olvasható. 1740 után, de mindenesetre 1748 előtt készült. Bal alsó sarkán, a háttérben a bonchidai kastély ideálképe. Reprodukálva *A magyar nemzet története* (Millenáris Történet, szerk. SZILÁGYI SÁNDOR) VII. köt. 389. l. és a *Magyar művelődéstörténet* (Bp. Révai, é. n.) 4. kötetében, 299. l. A kép közlésének megengedését a *Magyar Történelmi Társulatnak* köszönjük.
40. A festmény a bonchidai kastély sárga szalonjában függ. Vásznon, olajfestmény, M: 207 cm, Sz: 117 cm. Jelezve alul jobbra: Miklossi Abucutiensis / Pinx. Viennae 1824. / Miklóssy Józsefre l. LYKA KÁROLY, id. m. és *Thieme Becker*, XXIV. 552. Irodalmából: Dr. BESZKID MIKLÓS: *Egy elfeledett képírónk*. Művészet, 1914. XIII. 47.–63. A szignatúrában olvasható „Abucu” a festő szülőhelyének, Szlovinkának régi latin neve. A képet a művész Bánffy György 1822-i halála után festette, arcát közkeletű képmása után vette mintának, a gubernátor a Szent István-rend nagykereszteseinek díszruháját hordja. A baloldalt álló postamens latin feliratát, amely Bánffy címeit s kitüntetéseit sorolja fel a szokásos rendben, más alkalommal közöljük.
42. A képen a délkeleti sarokbástya s az empire-kori tornác látható.
- 43–47. A törpefigurák a tó partján állanak.
54. A szőnyeg Kisásziában készült, a XVII. század második felében. Adatait l: Dr. LAYER KÁROLY: *Régi kisásziai szőnyegek kiállítása*. Leíró lajstrom. Bp. 1935. 25. l. 45. sz.; képe a VIII. táblán.
55. A metszet jelzése: „I. Kreutzinger pinx 1791, Jacob Adam sculps. Viennae 1791.” A M. Tört. Képcsarnokban s másutt. Reprodukciónk a *Gróf Teleki Domokos* ered. példánya után készült. KAZINCZY, id. m. 104. l. írja, hogy a Kreutzinger 1790-i festése „minden egyéb képeinél szebb és hívebb is; Kohl ezen aláírással: Non est mortale quod opto, a Kreutzinger festését metszette”. KAZINCZY – mint a jelzetről látható – tévedett, midőn a metszetet Kohl Kelemennek, a neves bécsi rézmetszőnek tulajdonította.
63. Az ajtó fölötti („supraporta”) festmény Bárány Wesselényi Béláné műve.
64. Az emléktábla szövegét közöltem, *A zsidói kastély*, 19. l., 16. jegyzet.
65. 1776-ban készült.
66. A Magy. Tört. Képcsarnokban lévő eredeti után, 4576. sz. KAZINCZY, id. m. 323. l. írja, hogy „képe a *Neidl* rezén, *Wagnernek* pasztele után, híven el van találva. Erős alkotású, zömök testű, barna hajú és szemű deli férfi volt, kinek szava, tekintete, mozdulása mutatá mind a nagy embert, mind a nagy urat, eltelve nemességgel, méltósággal...” Közölte már a *Millenáris Történet*, VII. 542. l. is.

71. A kép a kastély reggeliző szobájában, függ. Karton, krétarajz, M.: 70, Sz.: 123 cm. Jelezve: „V. Melka”. A másik, hasonló technikájú (M.: 74, Sz.: 174 cm) Melka-rajz Rudolf trónörökös, a bolgár cárt, a walesi herceget s Teleki Samut ábrázolja a vadászat után rendezett mulatozásokor. A rajzok az 1885-i októberi vadászatok alkalmával készültek.
77. Kartonra húzott vászon, tempera; M: 37, Sz: 31 cm. Felirata alul: „Michaelis I-mi Com. Teleki de Szék Effigies”. Mesterjelzete nincs.
78. Karton, vízfestmény, M.: 23, Sz.: 18 cm. Szigálva a jobbszélen, oldalt: Barabás 1837.”
85. Az utolsó szobában, szemközt függ az ismeretes Madarász-kép.
86. A metszet egyetlen példányban ismeretes; a bonyhai kastélyban van, *gróf Bethlen Ádám* tulajdonában. Felirata: „Vue de Chateau et d'une partié du jardin d'Erdő St. George en Transilvanie appartenant à Mr. le Comte Ladisleaus de Rhedei, Dediée à son Epous Mme la Comtesse de Rhedei née Agnes Baronne de Inzedi”. Jelzet és kelet nélkül, mindenesetre Rhédey László 1835-i halála előtről, de feltehetőleg az 1800–1810-es évekből.
87. Papír, vízfestmény, M: 33, Sz: 54 cm. Jelezve: „Neuhauser 1818” Ugyanilyen méretű, technikájú és jelzésű a fehéregyházi kastély képe is. Mindkettő *dr. Julius Bielz*, a Brukenthal-múzeum elnökének magángyűjteményében, Nagyszébenben van.
89. Vászon, olajfestmény, M: 95, Sz: 160 cm. Jelzete nincs. *Gróf Teleki Ádám* tulajdonában van, Kolozsvárt.
93. Vászon, olajfestmény, M: 86, Sz: 64 cm. Felirata fenn balra: N. Ertsei Gróf Toldalagi László / A Ts. K. Felső Arany kultsos híve / a Sz. Udvarhelyi Ref. Collégium, és a / Küküllő-vári Tractus Inspector Fő / Curatorá”. Mesterjelzete nincs. A székelyudvarhelyi ref. kollégiumban.
94. A kard, a mentekötő és a boglárók a XVIII. századból valók; a nyaklánc Toldalaghi Máriáé volt s neve mellett az 1697 évszám van bevésve.
95. A képen a kerti pavillon s mögötte a Zsuzsa-hegy látszik.
96. A háttérben a torockószentgyörgyi vár romjai láthatók.
99. A kripta-alagút nyílása alatt, a falba mélyített kör- és négyszögidomú vésetekben a látogatók nevei olvashatók.
101. A Sajó felőli homlokzat képe.
102. Papír, vízfestmény, M: 24, Sz: 20 cm. A marosszentgyörgyi kastélyban van; *Máriaffi Lajos* tulajdona.
111. Vászon, olajfestmény, M: 79, Sz: 64.5 cm. Felirata a bal felső sarokban: „STEPHAN, COM. APOR DE / AL-TORJA. PRIN. TRAN. THE / SAUR. R. GENER. PR. EXC. / GUB. CON. INT. COM. TORDA / SUPR. COM. S. S. CSIK. SUPR. / CAP. NAT. 1640. OB. 1704.” Mesterjelzete nincs.

Eredetileg az abosfalvi kastélyban függött, most Budapesten van; *vitéz báró Apor István* tulajdona. A képet közölte már BIRÓ VENCEL: *Gróf Apor István és kora* (Kolozsvár, 1935) címképéül.

*

Mély hálánkat fejezzük ki mindazoknak, akik munkánkat támogatni voltak szívesek; legelsősorban gróf Toldalaghi Józsefné Béldi Zsuzsanna grófnőnek, aki megannyi adat és fénykép összegyűjtésével megbecsülhetetlen segítséget nyújtott számunkra; nemkülönben vitéz Apor István báró, Bánffy Miklós dr. gróf, Bielz Julius dr., Entz Géza dr., Gerevich Tibor professzor, Jósika János báró, Nagyernyei Kelemen Lajos, Padányi Gulyás Jenő, Teleki Domokos dr. gróf és Teleki Károly gróf uraknak egyes fényképek rendelkezésre bocsátásáért és nagyértékű, adatközléseikért. A név- és helymutató összeállításának fáradságos munkájáért pedig Auer Anikónak mondunk hálás köszönetet.